

**Внесок
українців
у світову
культуру та
науку**

Автор:

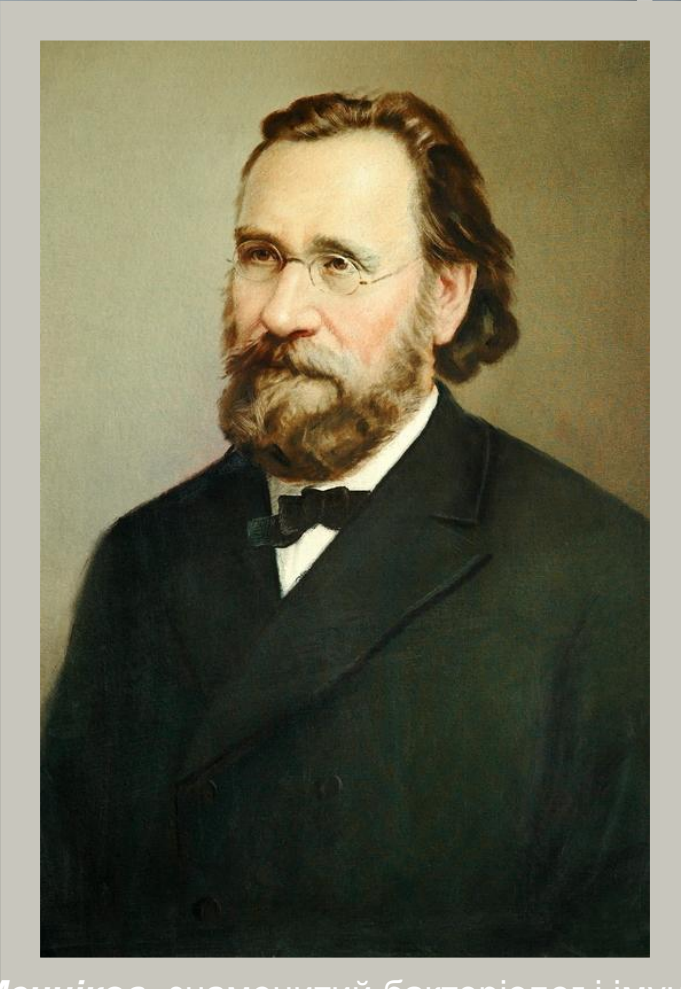
Учениця 11-Б класу

Іршавської ЗОШ

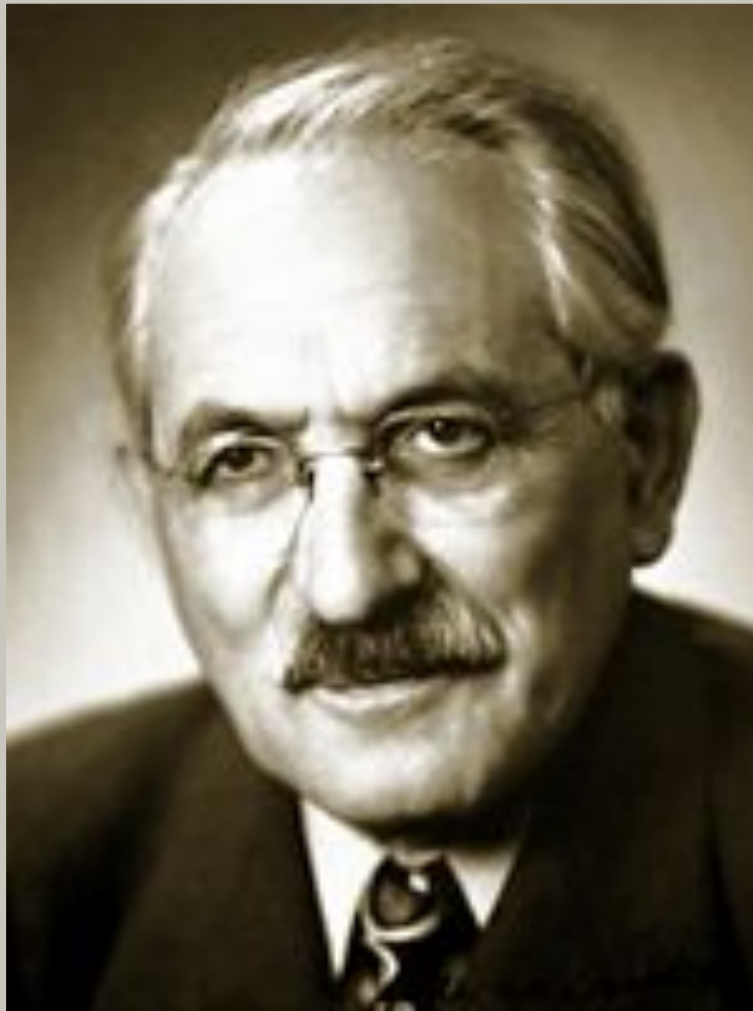
№1 І-ІІІ ст.

Горзов Антоніна

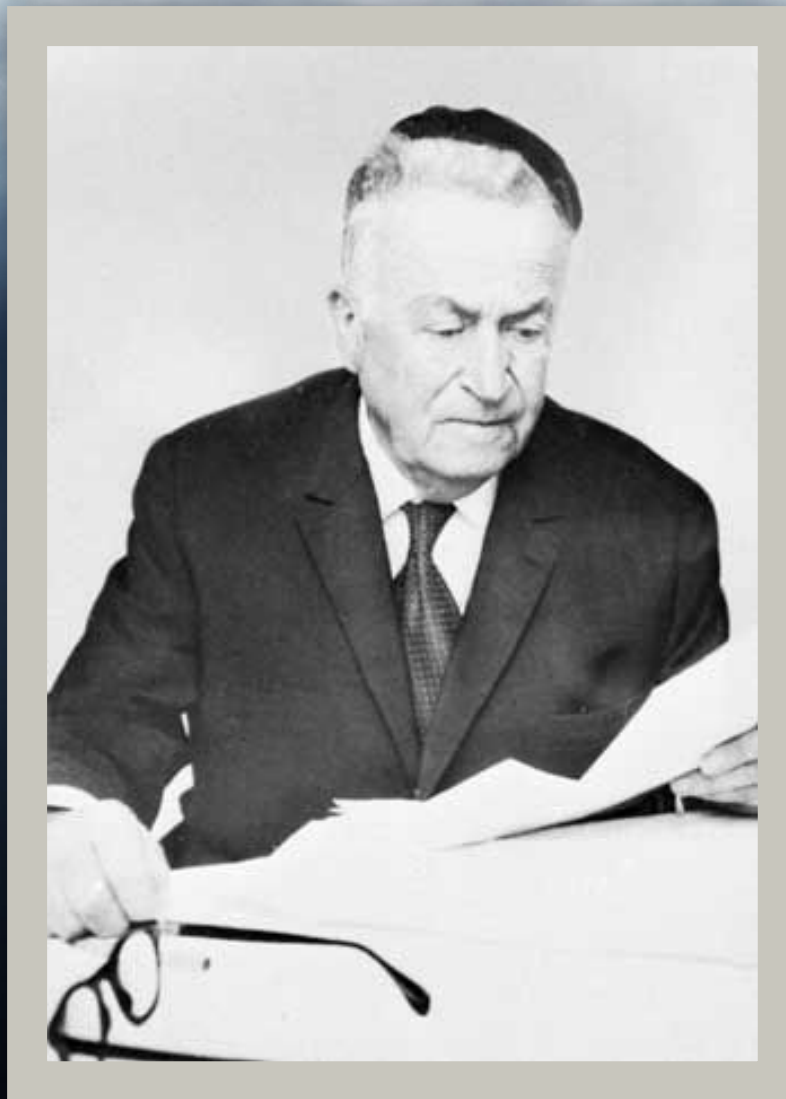
Україна — батьківщина 5 Нобелівських лауреатів

1908 рік - *Ілля Мечніков*, знаменитий бактеріолог і імунолог. Народився в селі Іванівка Куп'янського уїзду на Харківщині. Вчений був удостоєний Нобелівської премії в галузі фізіології і медицини разом з Паулем Ерліхом за дослідження по імунології.

1952 рік - Зельман Ваксман, уродженець міста Прилуки на Черкащині. Нобелівську премію як вчений США він отримав в галузі медицини “за відкриття стрептоміцину - першого антибіотика, ефективного при лікуванні туберкульозу”.

1966 рік - Шмуель Агнон, народився в місті Бучач Тернопільської області. Премія в галузі літератури була присуджена йому за “глибоко оригінальне мистецтво розповіді, навіяне єврейськими народними мотивами”.

1981 рік - Роальф Гофман, уродженець Золочева на Львівщині. Вчений вважається великим американським спеціалістом в галузі органічної і квантової хімії. Нобелівську премію отримав спільно з Кенеті Фукуї “за розробку теорії протікання хімічної реакції, створеної ними незалежно один від одного”.

1992 рік - Георгій Шарпак, народився на Рівненщині. У восьмирічному віці разом з сім'єю емігрував до Франції. Нобелівську премію він отримав за розробку детектора елементарних часток.

Родоначальник “Катюші”

Багатьом з нас відоме прізвище Засядько. Для більшості українців воно асоціюється з міністром вугільної промисловості СРСР при Сталіні, на честь якого названа українська шахта, де стаються аварії. Однак мало хто знає, що предка міністра вуглепрому - Олександра Засядька - вважають родоначальником сучасної ракетної артилерії.

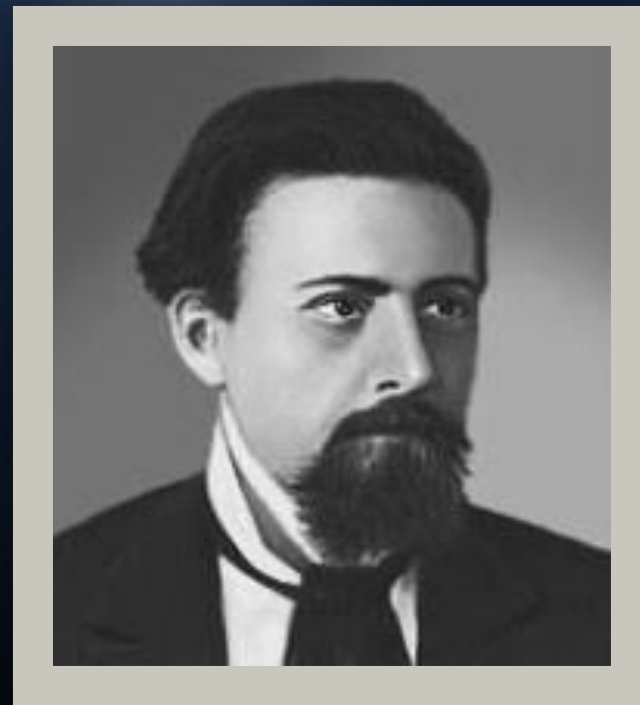

Олександр Дмитрович Засядько народився в 1779 р. в с. Лютенка (нині Гадяцький район Полтавської області) в родині головного гармаша (артилериста) Запорозької Січі. Після служби в армії і, виходу у відставку Олександр Дмитрович продавши маєток батька, вирішив витратити всі гроші на створення ракетної зброї. Кілька років наполегливої праці принесли свої плоди - були створені ракети, які прицільно вражали ціль на відстані 6 кілометрів. Цей принцип взяли за основу при створенні знаменитих “катюш”, завдяки яким, як вважають деякі історики, вдалося змінити хід Другої світової війни.

Задовго до Ціолковського

Можливо, людство змішило б в кидок Франше, якби ідеї **Миколи Кибальчича**, який народився в 1853 році на Чернігівщині, були втілені в життя. Задовго до Ціолковського Кибальчич обгрунтував вибір робочого тіла і джерела енергії космічного літального апарата, висловив ідею про можливості застосування броньованих порохів для радіоактивного двигуна.

Правда, маючи радикальні погляди, вчений допомагав революціонерам і був заарештований 17 березня 1881 року як учасник царевбивства. Вже перебуваючи в тюрмі, революціонер Кибальчич до останньої хвилини залишався вченим, продовжуючи роботу над проектом створення реактивного ракетного двигуна (проект повітроплавного пристрою) з твердопаливним багатозарядним двигуном імпульсного горіння. Він описав будову порохового двигуна, розрахував габарити порохових шашок і камери згорання ракетного двигуна, аналізував способи гальмування апарата в атмосфері при спуску.

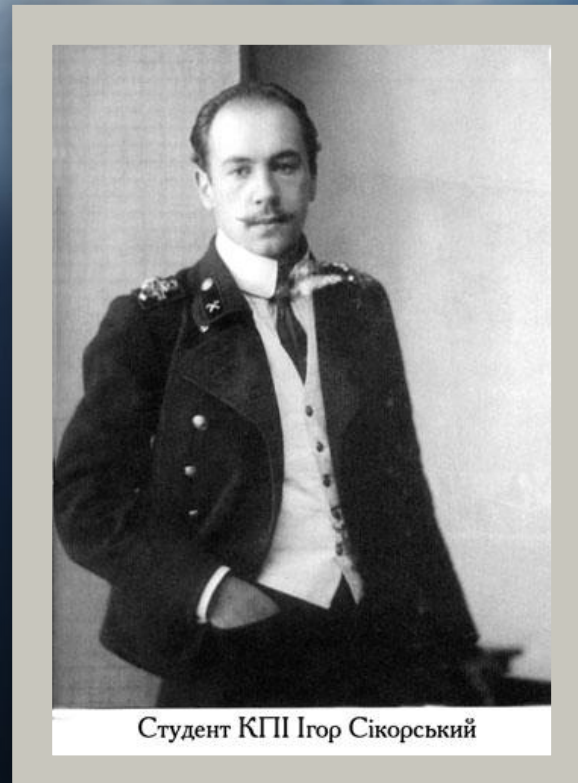
Матеріали з розробки проекту його ракетного двигуна були опубліковані в 1918 році. Тоді ж стало зрозуміло, наскільки близькими були його ідеї поглядам К. Е. Ціолковського.

Вертоліт київського

хлопчини

Ще одним видатним українцем, ім'я якого змінило хід історії, є Ігор Іванович Сікорський. Він народився 1889 року в Києві. Вже з дитинства захоплювався авіамоделюванням. Свій перший невеликий вертоліт з приводом від гумового жгута Сікорський побудував у 12 років. А в 20 на його рахунок було вже дві серйозні роботи. Правда, перші машини Сікорський так і не зміг підняти в повітря разом з пілотом. Після цього вчений зайнявся конструюванням літаків.

“Гранд”, “Руський витязь”, “Ілля Муромець” - ці багатодвигунні літаки були створені на Російсько-Балтійському заводі під керівництвом Сікорського. Всього за роки Першої світової війни було побудовано 75 чотиридвигунних бомбардувальників Сікорського.

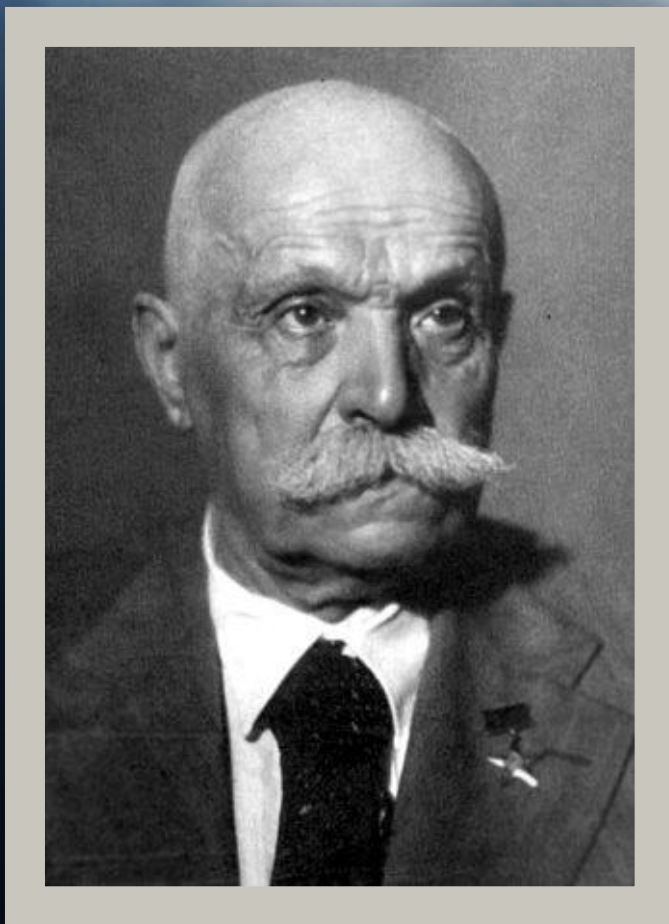

Студент КПІ Ігор Сікорський

Створенням літаків Сікорський займався в США, куди емігрував після Жовтневої революції. Але своє захоплення вертольотами не забув, повернувшись до нього наприкінці 1930-х років. Цього разу спроба була успішною. Вертольоти Сікорського встановили кілька світових рекордів; їх закуповували різні цивільні державні агентства і авіакомпанії, а також армія. Найвідоміша розробка Сікорського - вертоліт S-51, котрий широко застосовувався у бойових операціях.

Знаменитий

ІНЖЕНЕР

Перелік видатних українських вчених був би неповним без **Євгена Оскарівича Патона** - видатного спеціаліста в галузі зварювання і мостобудування.

Народився майбутній український вчений в Німеччині в сім'ї російського дипломата. Освіту отримав в Німеччині і Росії.

Патон першим сформулював принципи розрахунку і побудови клепаних мостів. Але світову славу він здобув як розробник технології зварювання спеціальних сталей. В роки війни його розробки були впроваджені у оборонну промисловість. Саме завдяки Патону і його розрахункам вдалося у вісім (!) разів знизити затрати при виготовленні танка Т-34. Уже після війни вчений спрямував свою діяльність в мирне русло. Він - автор більше 100 зварних мостів. Один з найбільших його проєктів - міст Патона в Києві.

40 років тому інтернет започаткував учений українського походження.

Клейнрок в автобіографії пише, що народився у Нью-Йорку в родині вихідців з України. За версією газети «Лос-Анджелес таймс», **Леонард Клейнрок** належить до 50 найвизначніших осіб, чиї дії та винаходи вплинули на розвиток людства у ХХ столітті. Сьогодні знайти пана Леонарда неважко. У Клейнрока є простенький інтернет-сайт (www.lk.cs.ucla.edu), і він залюбки відповідає на листи всіх цікавих.

«Я був переконаний, що мій винахід переверне світ, але ж не настільки!» — скаже професор через багато років.

Український віртуоз

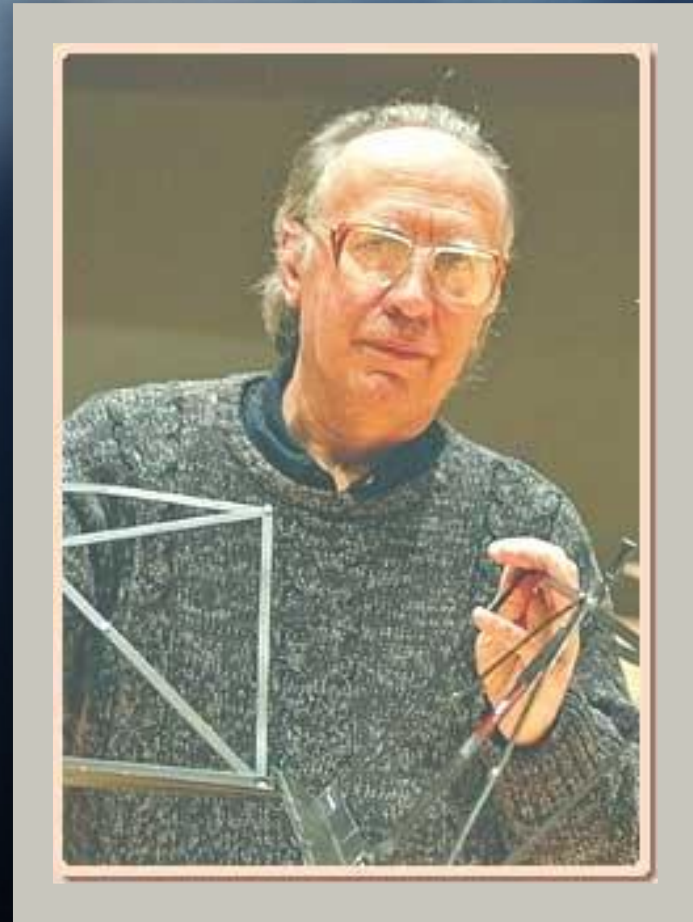

XX вік сміливо можна назвати століттям великих піаністів: Падеревський, Гофман, Рахманінов, Корто, Шнабель, Ріхтер, Рубінштейн, Кемпфф... Список можна продовжувати нескінченно... Але над всіма цими геніями як для простого любителя, так і для професійного історика музики височіє ще одне ім'я - **Володимир Горовіц**. Саме він, і ніхто інший, по праву вважається символом піанізму XX століття, що визнають навіть його недоброзичливці. Можна не любити Горовіца - але не визнавати його винятковості не можна.

Володимир Горовіц представлений у світовій музичній енциклопедії як американський піаніст, але народився майбутній віртуоз у Києві. Саме в Україні він сформувався як особистість, здобув музичну освіту.

Немає пророків у своїй вітчизні

Валентин Сільвестров - напевне, найвідоміший на Заході сучасний український композитор. Якщо ви досі не замислювались про існування пронизливої і прекрасної неокласичної музики, можете послухати твори Валентина Сільвестрова у фільмі Франсуа Озона "Час розставання" (2005) або в "Настроювачі" (2004) Кіри Муратової. Його "Реквієм для Лариси" було номіновано в двох категоріях Grammy awards-2005, в тому числі як кращу класичну сучасну композицію.

Сьогодні молодь вважає, що симфонії писав тільки Бетховен, і їм це нудно. А між тим люди продовжують створювати симфонії та інші великі музичні твори. Як в літературі: адже романи не припинили писати після Толстого і Достоевського. Серйозна лінія в мистецтві продовжується..."

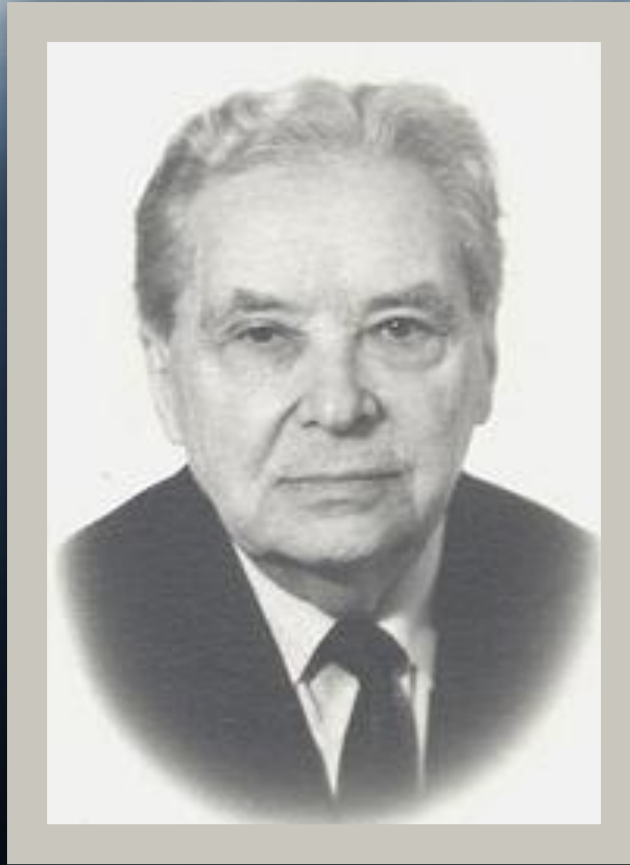
Український сценарист КОМІКСІВ

Ігор Баранько - найуспішніший за кордоном український художник та сценарист коміксів. При тому, що в Україні такої професії де-факто не існує! Його кар'єра світить зіркою принадливого щастя в очах коміксистів усього СНД, серед яких передаються чутки про художника, що живе і працює в селі під Києвом та малює для культового французького видавництва "Les Humanoides Associes".

Подавшись у 1999 році до країни мрій, Ігор Баранько приклав руку до серіалу "The Simpsons" в американському видавництві "Bongo Comics". Для французів він створив власний цикл "The Horde" ("Орда")

Модель ядра атома

Дмитро Іваненко.

Уродженець Полтавщини. Автор протонно-нейтронної моделі ядра атома, яку ви неодмінно вчили у школі, людина, яка виправила помилки Резерфорда та Гейзенберга. В числі його учнів, зокрема, Курчатов (хоча прожив Іваненко значно довше за Курчатова і помер аж 1994 року).

Після Корольова

Валентин Глушко.

Людина №2 після Корольова у космонавтиці радянської доби, одесит, завжди підкреслював в анкетах – «українець», вчений-фізик, конструктор. Двигуни, створені КБ Валентина Глушка, підняли у космос перший штучний супутник Землі, першу автоматичну наукову станцію, що сягнула Місяця, першу пілотовану орбітальну станцію «Салют», першу автоматичну станцію, що здійснила м'яку посадку на поверхню Марса, зрештою, унікальний орбітальний літак «Буран». Досі російська космонавтика використовує двигуни, створені КБ Глушка. Надпотужний носій «Енергія», що виводив на навколоземну орбіту масу понад 100 тонн, був запущений 1987 року.

Китайський маршал із Закарпаття

Доля простого закарпатського хлопця Іриней Фендя із села Біштр — знахідка для пригодницького фільму. Народився він у збіднілій родині греко-католицького священника, а став контр-адміралом американської армії, маршалом та міністром оборони Китаю. Ще молодим, Іриней, найнявшись матросом на корабель, подався до Америки. Проїшов іспано-американську війну, здобув багато нагород, був удостоєний звання контр-адмірала. На цьому український шукач пригод завершив свою стрімку кар'єру в американській армії і заснував компанію з продажу східних прянощів. Так доля «звела» його з Китаєм: Іриней їде у справах до Пекіна, там закохується у китаянку християнського віросповідання, одружується і назавжди переїздить на її батьківщину. Після Першої світової війни для Фен Юсяня, як він став називатися у Китаї, настав час запаморочливої кар'єри. Сінхайська революція 1912 року привела до влади президента Юань Шикая та встановила гоміньданівський режим. Новому урядові бракувало фахівців. Саме в цей час Іриней Фендь запропонував свої послуги військового спеціаліста. Так, у 1913 році з'явився перший китайський генерал Фен Юсянь.

Кава по-самбірськи

Досі походження Кульчицького, масштабної, хоча й досі малознаної для українського загалу фігури, не можуть поділити польські та українські історики. Поляки кажуть «наш», українці не менш аргументовано заперечують. Адже народився **Юрій-Франц Кульчицький** у 1640 році в шляхетській родині в селі Кульчицях, що на Самбірщині (крім майбутнього героя, це містечко уславилось і тим, що є батьківщиною легендарного гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного)

У столиці Кульчицький отримав неформальний статус героя. У нагороду, крім будинку від магістрату і медалі від цісаря, рятівника ошчасливили трьома сотнями мішків кави. Каву лишили в обозі турки, щоправда австрійці вважали ці зернята кормом для верблюдів, іменуючи «турецькою пшеницею». Хоча «полонені» верблюди кавові зерна навідріз відмовлялися їсти. Тож, якби не вроджена підприємливість Кульчицького, кава могла би так і лишитись прикрасою якогось етнографічного музею австрійської столиці. Але Юрій-Франц, незле пообтертий на балканських базарах і чайханах, не розгубився і відкрив кав'ярню спочатку суто для власних приятелів, втаємничених у смак Сходу. І навіть дістав під шумок слави рятівника відповідний цісарський привілей. Сцена надання Кульчицькому кавового привілею зображена на старій цеховій «фані» віденських кавоварів, для котрих українцеві досі залишається патроном.

Це лише декілька видатних українців,
які зробили внесок у світову культуру і
науку.

Та їх ще десятки, сотні, тисячі ...